

ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਰਤ ਹੀ ਪੋਸਥ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੋਜਨ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਹਬਿਆਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਥਾਨਾਂਗ ਸੁਤਰ (4/3/314) ਪੋਸਥ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਅਸਟਮੀ, ਚੌਦਸ, ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਅਤੇ ਅਮਾਵਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਖੀ ਗਈ ਹੈ :

(1) ਪੋਸਥ ਉਪਵਾਸ : ਪੋਸਥ ਵਿਚ ਜੋ ਵਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੋਸਥ ਉਪਵਾਸ ਹੈ।

(2) ਪਰਿਪੂਰਨ ਪੋਸਥ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਭੋਜਨ, ਸਰੀਰ ਸਿੰਗਾਰ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪਰਿਪੂਰਨ ਪੋਸਥ ਹੈ।

(ਸਥਾਨਾਂਗ 3/1/150

4/3/314

ਦਿਗੰਬਰ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਮ, ਮੱਧਮ ਤੇ ਛੋਟੀ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸਥ (ਪਰੋਸਥ) ਹੈ। ਬਸੁਨੰਦੀ ਸ਼ਰਾਵਕਾ ਅਚਾਰ (280-294)

(1) ਉੱਤਮ - ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੀ ਉੱਤਮ ਪੋਸਥ ਹੈ।

(2) ਮੱਧਮ - ਸਿਰਫ਼ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਣਾ ਮੱਧਮ ਹੈ।

(3) ਛੋਟੀ - ਰਸ ਰਹਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਛੋਟੀ ਪਰੋਸਥ ਹੈ।

ਬੋਧ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਅੰਗੜੂਰ ਨਿਕਾਏ (ਭਾਗ 1 ਸਫ਼ਾ 212) ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਪੱਖ ਦੀ 8, 14, 15 ਨੂੰ ਉਪੋਸਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਹਿੰਸਾ, ਚੋਰੀ, ਬੱਦਕਾਰੀ ਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ

ਹੁ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਰ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਦਿ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੋਸਥ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਤੇ ਨੇਮੀ ਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਲ ਤੱਪ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਮੀ ਰਾਜ ਗ੍ਰੰਹਿਸਥ ਧਰਮ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨਿਆਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਣ।

ਗਾਥਾ 44

ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ :	ਯਮ-ਪਦ	5/11	ਅਗੂੰ:	22
-------------	-------	------	-------	----

ਗਾਥਾ 48

ਦਿਵਜਦਾਨ	224
---------	-----

ਗਾਥਾ 49

ਅਨੁਸਾਸਨਪਰਵ	96/40
------------	-------

ਉਦਯੋਗਪਰਵ	39/24
----------	-------

ਵਿਸ਼ਨੂੰਪੁਰਾਣ	4/10/17
--------------	---------

ਗਾਥਾ 60

ਸੁਤ੍ਰਕ੍ਰਿਤਾਂਗ ਚੂਰਨੀ 360 ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਸਿਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਮੁਕੁਟ ਤੇ 84 ਸਿਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕਿਰਿਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਕੁਟ ਤੇ ਕਿਰਿਟ ਦਾ ਅਰਥ ਮੁਕੁਟ ਹੀ ਹੈ।

ਦਰੁੱਮ ਪੱਤਰਕ ਅਧਿਐਨ

ਇੰਦਰ ਭੂਤੀ ਗੌਤਮ, ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਸ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹੀਰ ਨੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੌਤਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਸਵਾਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਦ (ਲਾਪਰਵਾਹੀ) ਨਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਸਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

‘‘ਹੋ ਗੋਤਮ ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੇ ਦਰੱਖਤ ਦਾ ਪੱਤਾ ਪੀਲਾ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਦ (ਗਛਲਤ) ਨਾ ਕਰ’। 11।

ਜਿਵੇਂ ਘਾਹ ਦੇ ਉੱਪਰ ਪਈ ਔਸ ਦੀ ਬੂੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਛਲਤ ਨਾ ਕਰ’। 12।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਘਨ ਵਾਲੇ, ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ, ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਗਛਲਤ ਨਾ ਕਰ’। 13।

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਦਾ ਕਰਮ ਫਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਛਲਤ ਨਾ ਕਰ’। 14।

ਪ੍ਰਿਖਵੀ ਕਾਇਆ (ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜੋਨੀ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਗੋਤਮ ! ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਛਲਤ ਨਾ ਕਰ’। 15।

ਅੱਪਕਾਇਆ (ਪਾਣੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਜੂਨ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਛਲਤ ਨਾ ਕਰ’। 16।

ਤੇਜਸ ਕਾਇਆ (ਅੱਗ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਜੂਨ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਅਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ

ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 7।

ਵਾਯੂ ਕਾਇਆ (ਹਵਾ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਚੂਨ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਅਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 8।

ਬਨਸਪਤੀ ਕਾਇਆ (ਘਾਹ, ਛੂਸ, ਦਰਖਤ ਆਦਿ ਦੀ ਚੂਨ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ, ਉਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਢੁੱਖ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 9।

ਦੋ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 10।

ਤਿੰਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 11।

ਚਾਰ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਸੰਖਿਆਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 12।

ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ (ਜਾਤੀ) ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ ਜਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ 7-8 ਜਨਮਾਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 13।

ਦੇਵ ਲੋਕ ਤੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜੀਵ, ਇਕ ਹੀ ਜਨਮ ਧਾਰਨ

ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 14।

ਇਹ ਗਫਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭ ਤੇ ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 15।

ਦੁਰਲੱਭ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਪਾ ਕੇ ਵੀ, ਆਰੀਆ (ਸਰੋਸ਼ਠ) ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੁਲ (ਪਰਿਵਾਰ) ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦਸ਼ਧੂ (ਠੱਗ) ਅਤੇ ਮਲੇਛ (ਨੀਚ ਤੇ ਹਿੰਸਕ) ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 16।

ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਤੇ ਆਰੀਆ ਦੇਸ਼ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ, ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਅੰਗ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 17।

ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਤੇ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਦਾ ਸੁਣਨਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁਰਲੱਭ (ਮੁਸ਼ਕਿਲ) ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਧਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 18।

ਜੇ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਦਾ ਸੁਣਨਾ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਸਰਪਾ (ਵਿਸ਼ਵਾਸ) ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਮਿਥਿਅਤਵ (ਝੂਠ) ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 19।

ਧਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਆਚਰਣ ਕਰਨਾ
ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਰਮੀ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ
ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ
ਨਾ ਕਰ। 20।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਲ ਸਫੇਲ ਹੋ
ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਨਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ
ਗੌਤਮ : ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 21।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਫੇਦ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ
! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 22।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਫੇਦ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ !
ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 23।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਫੇਦ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੀਭ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ
ਗੌਤਮ ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 24।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਫੇਦ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਪਰਸ਼ (ਛੂਹਣ) ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ
ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਧਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ
ਨਾ ਕਰ। 25।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਸਫੇਦ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ

ਗੌਤਮ ! ਧਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 26।

ਅਰਤਿ (ਚਿੰਤਾ), ਫੌਜੇ ਛੁੱਨਸੀ, ਹੈਜ਼ਾ (ਕਮਜ਼ੋਰੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਗ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਗੌਤਮ ! ਧਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 27।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਕਮਲ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਭਾਵ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੋ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 28।

ਹੋ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਧਨ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਵਿਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੁੱਕੇ ਹੋਏ ਵਿਸੈ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 29।

ਤੂੰ ਮਿੱਤਰ, ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਦੌਲਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭਿਕਸ਼ੂ ਬਣਿਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਕਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੋਹ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 30।

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਖਣਗੇ - ਅੱਜ ਜਿੰਨ (ਤੀਰਬੰਕਰ) ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਤੇ ਨਿਆਂ ਮਾਰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਗੌਤਮ ਤੂੰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ। 31।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਕਾਟੇਦਾਰ ਕੁਧਰਮੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਫ਼ ਰਾਹ
ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੇ
ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 32।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਰ ਢੋਣ ਵਾਲਾ, ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾ
ਕੇ ਹੈਸਲਾ ਖੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਦਾ
ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਫਲਤ ਕਾਰਨ ਤੈਨੂੰ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ
ਲਈ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 33।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਮਹਾ ਸਮੁੰਦਰ ਤੈਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ
ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਿਉਂ ਰੁਕ ਗਿਆ ? ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ
ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਗਫਲਤ
ਨਾ ਕਰ'। 34।

ਹੇ ਗੌਤਮ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਪਦ (ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਦੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ
ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਵਕ ਉਸ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸਰਬ ਉੱਤਮ ਸਿੱਧ ਲੋਕ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੀ ਗਫਲਤ
ਨਾ ਕਰ'। 35।

ਹੇ ਗੌਤਮ ! ਤੂੰ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ
ਵੀ ਗਿਆਨਵਾਨ, ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਸੰਜਮੀ ਹੋ ਕੇ, ਮੁਨੀ ਧਰਮ ਪਾਲਣ ਤੇ ਮੁਕਤੀ
ਮਾਰਗ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੇ ਗੌਤਮ ਤੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ
ਵੀ ਗਫਲਤ ਨਾ ਕਰ'। 36।

ਸਰਵੱਗ (ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ
ਅਰਥ ਤੇ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਸੋਸੋਭਿਤ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਤਮ ਸਵਾਮੀ ਰਾਗ
ਦਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧ ਪਦ (ਮੁਕਤੀ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। 36।

“ਅਜਿਹਾ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।”

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਥਾ 5

ਜੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਹਨ : (1) ਸੰਖਿਆ (ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੰਖਿਆ (2) ਅਸੰਖਿਆ (ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਹਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਪੱਤੇ) ਅਨੰਤ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਣ।

ਗਾਥਾ 27

ਚਰਕ ਸੰਘਤਾ (39/68) ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਤਿ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਿੱਤ-ਰੋਗ ਹੈ

ਗਾਥਾ 28 ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ :

ਧੱਮ ਪਦ 20/13

ਗਾਥਾ 35

ਕਲੇਵਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਮੁਕਤ ਆਤਮਾ ਅਕਲੇਵਰ (ਸਰੀਰ ਰਹਿਤ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਲੇਵਰ ਸ਼ਰੇਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਪਕ ਸ੍ਰੇਣੀ (ਕਥਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਪਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕਰਮ ਦੀ ਜੜ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਤਮਿਕ ਸਿੱਧੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ। (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਨਣ 29ਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗੁਣ ਸਥਾਨ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਵੇਖੋ)

ਬਹੁ-ਸਰ੍ਵਤ ਪੂਜਾ ਅਧਿਐਨ

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਸਾਨੂੰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਵਿਨੈਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਿਨੈ ਰਹਿਤ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਆਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਸਿੱਖਿਆ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਗਿਆਨੀ ਸਾਥੂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁੰਦਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਿਆਤੁਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

ਹੇ ਸਿੱਸ਼ ! ਜੋ ਸੰਜੋਗ (ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਨਗਾਰ (ਘਰ ਰਹਿਤ) ਭਿਕਸ਼ੁ ਦੇ ਆਚਾਰ (ਧਰਮ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਸੁਣ। 11

ਜੋ ਵਿੱਦਿਆ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ, ਪਰ ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਸਹਿਤ, ਜੀਭ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਵਿਨੈ (ਕਰੋਧੀ) ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਅਬਹੁ-ਸ਼ਰਤ (ਅਗਿਆਨੀ) ਹੈ। 12

ਪੰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (1) ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (2) ਕਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (3) ਗਫਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (4) ਰੋਗੀ (5) ਆਲਸੀ, ਇਹ ਜੀਵ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ। 13।

ਅੱਠ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - (1) ਜਿਆਦਾ ਨਾ ਹੱਸਣ ਵਾਲਾ (2) ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ (3) ਭੈੜੇ ਤੇ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣ ਵਾਏ ਵਾਕ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ (4) ਸੁੱਧ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ (5) ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲਾ (6) ਭੋਜਨ ਦੇ ਲੋਭ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (7) ਕਰੋਧ ਰਹਿਤ (8) ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 14-5।

ਇਹਨਾਂ 14 ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਜਮੀ ਸਾਧੂ ਅਵਿਨੀਤ (ਨਿਮਰਤਾ, ਅਨੁਸਾਸਨ ਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰਹਿਤ) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਕਤੀ (ਨਿਰਵਾਨ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 6।

(1) ਮੁੜ ਮੁੜ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (2) ਕਰੋਧ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਪੇਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (3) ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ (4) ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। 7।

(5) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗਿਰਵਟ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ

(6) ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (7) ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਚੁਗਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। 8।

(8) ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੌੜਨ ਵਾਲੇ ਭੈੜੇ ਵਾਕ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ (9) ਧਰੋਹੀ

(10) ਅਭਿਮਾਨੀ (11) ਜੀਭ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਚੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ (12)

ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿਚ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (13) ਅਸੰਵਿਭਾਗੀ (ਵੰਡ ਕੇ

ਖਾਣ ਵਾਲਾ) (14) ਵੈਰ ਭਾਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਅਵਿਨੀਤ ਅਖਵਾਉਂਦਾ

ਹੈ। 9।

ਇਹਨਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਨੀਤ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। (1) ਨਿਮਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ (2) ਉਤਾਵਲਾ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (3) ਜੋ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ (4) ਸੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਰਹਿਤ ਹੋਏ ਅਰਥਾਤ ਸੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। 10।

(5) ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (6) ਕਰੋਧ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਾ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ (7) ਦੋਸਤੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ (8) ਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਹੰਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। 11।

(9) ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣ ਤੇ ਵੀ ਢੂਸਰੇ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (10) ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (11) ਭੈੜੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। (12) ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (13) ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ (14) ਚੰਗੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਾਲਾ (15) ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਦੀਆਂ ਬੇਅਰਥ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। 12-13।

ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਸਮਾਧੀ ਭਾਵ ਵਿਚ
ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਉਪਯਾਨ ਤੱਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ
ਪਿਆਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ
ਹੈ। 14।

ਜਿਵੇਂ ਸੰਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਦੁੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ
ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਕੀਰਤੀ ਤੇ
ਆਗਮ ਗਿਆਨ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 15।

ਜਿਵੇਂ ਕੰਬੋਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੋੜੇ ਵਿਚ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਬਕ ਘੋੜਾ ਮੁੱਖ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਲ ਵਿਚ ਹਠੋਂ ਸ਼ਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ
ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 16।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉੱਤਮ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬਹਾਦਰ ਸਿਪਾਹੀ
ਦੇਹੇ ਤਰਫ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਜੈ ਦੇ ਘੋਸ਼ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ,
ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਕੀਰਤੀ ਤੇ
ਗਿਆਨ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। 17।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਨੀਆਂ ਨਾਲ ਘੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦਾ
ਹਾਥੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ
ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ। 18।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿੱਖੇ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ ਪਿੱਠ ਵਾਲਾ ਬੈਲ
ਆਪਣੇ ਝੂੰਡ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਹੋ ਕੇ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ
ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 19।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿੱਖੀ ਦਾੜ੍ਹ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਡਰਨ
ਵਾਲਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੇਰ ਮਿਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰੋਸਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 20।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਖ, ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਗਦਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਸਦੇਵ (ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ) ਬਲਵਾਨ ਯੋਧਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 21।

ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਨੀ ਰਿੱਧੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਚੜ੍ਹਰਤਾ ਵਾਲਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ 14 ਰਤਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਿਆਨੀ 14 ਪੂਰਬ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਧਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 22।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ਰਪਾਣੀ ਪੁਰੰਦਰ ਸਕਰਦੇਵ (ਇੰਦਰਪੁਰੀ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਇੰਦਰ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 23।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ੍ਦੇਰੇ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਤਪ, ਤੇਜ਼ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 24।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਛੱਤਰ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਚੰਦਰਮਾ, ਨਛੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਘਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। 25।

ਜਿਵੇਂ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਨਾਜ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਕੋਠੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 26।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਨਾਮਕ ਜੰਬੂ (ਜਾਮਨ) ਦਾ ਦਰਖਤ

ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ। 27।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੀਲਬੰਡ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸੀਤਾ ਨਦੀ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ
ਜਾਣਕਾਰ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ। 28।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਪਰਬਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਸਮੇਂ ਪਰਬਤ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ।
ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ। 29।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ
ਸਵੰਧਭੂਰਮਨ ਸਮੁੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਤਨਾਂ
ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ
ਜਾਣਕਾਰ ਸਾਧੂ ਸਰੋਸ਼ਟ ਹੈ। 30।

ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੰਡੀਰ, ਅਜਿੱਤ, ਡਰ
ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਦਬਣ ਵਾਲੇ, ਬੇਹੱਦ ਗਿਆਨ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ 6
ਕਾਈਆਂ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 31।

ਇਸ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਉਸ ਗਿਆਨ
ਨੂੰ ਪੜੇ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ। 32।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਬਾ 14

ਅੰਗ-ਉਪੰਗ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਪ ਨੂੰ
ਉਪਾਦਾਨ ਤਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗਾਬਾ 21

ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਸਦੇਵ ਦੇ ਸੰਖ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਾਂਚਜਨੀਆਂ,
ਚੱਕਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੱਦਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮੋਦੋਕੀ ਹੈ।

ਗਾਬਾ 22

ਜਿਸ ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ
ਹਿੱਸੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਚਾੜੁਰੰਭ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੇ 14
ਰਤਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- (1) ਸੈਨਾਪਤੀ (2) ਗਾਬਾਪਤੀ (3) ਪਰੋਹਿਤ (4) ਹਾਬੀ (5) ਘੋੜਾ
- (6) ਤਰਖਾਨ (7) ਇਸਤਰੀ (8) ਚੱਕਰ (9) ਛੱਤਰ (10) ਚਰਮ (11)
- ਮਨੀ (12) ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਬਤ ਤੇ ਲੇਖ ਖੇਦਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਉਹ ਕਾਂਕਨੀ
- (13) ਤਲਵਾਰ (14) ਦੰਡ

ਗਾਬਾ 23

ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਦਰ ਦੇ 500 ਦੇਵਤੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੰਤਰੀ
ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੱਖਾਂਵਾਲਾ
ਆਖਦੇ ਹਨ। (ਚੂਰਨੀ)

ਚੂਰਨੀ ਵਿਚ ਸਹੱਸਤਰ ਅਕਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਹੋਰਹੈ। ਜਿਸ
ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਏਨਾ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ

ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਖਦਾ ਹੈ।

ਗਾਥਾ 27

ਅਨਾਦਰਿਤ (ਅਨਾਦਰਿਤ) ਦੇਵ ਜੰਬੂ ਨਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰੀਕੇਸ਼ੀਯਾ ਅਧਿਐਨ

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹਰੀ ਕੋਸ਼ੀ ਚੰਡਾਲ ਕੁਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤੋਂ ਘ੍ਰੂਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਬਦਸ਼ਕਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਪਮਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਖੇਡ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸੱਪ ਨਿਕਲਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਉਸ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਅਲਸਿਆ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਸੈ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਸੱਪ ਰੂਪੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਪੱਸਿਆ ਛੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਸਦੀ ਜਾਤ ਉਸਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕਾਰਨ ਸੁੱਕ ਗਿਆ। ਇਕ ਯਕਸ਼ ਉਸਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਬੀ ਯਕਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਮੁਨੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਕੌਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਰਨਸੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਭਦਰਾ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਉਸ ਉੱਪਰ ਬੁੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੇ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਕਸ਼ ਬਹੁਤ

ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਯਕਸ਼ ਦੇ ਸਰਾਪ ਕਾਰਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਲੱਖ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਈ।

ਇਕ ਰਾਤ ਸੁਧਨੇ ਵਿਚ ਯਕਸ਼ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰੀ ਪੁੱਤਰ ਤਦ ਹੀ ਰਾਜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮੁਨੀ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦੇਵੋ।”

ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਚਾਰੀ ਮੁਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੌਚਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਤਾਂ ਮੁਨੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੌਚ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੁਦਰਦੇਵ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਯੱਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਕੇਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਭੋਜਨ ਲਈ ਉਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉਸ ਕਰੂਪ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਦਰਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਭਦਰਾ ਮੁਨੀ ਦਾ ਤੱਪ ਤੇਜ਼ ਵੇਖ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਨੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਫਲ ਵੇਖ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੁਨੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਯਕਸ਼ ਨੇ ਬ੍ਰਾਮਣਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਖਿਮਾ ਮੰਗ ਲਈ। ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਯੱਗ ਦਾ ਭੇਦ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਅਧਿਐਣ ਵਿਚ ਹਰੀਕੇਸ਼ੀ ਦੇ ਯੱਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।